

ЕВРЕЙСКИ ПОГЛЕД ВЪРХУ
**ВЪЗКРЕСЕНИЕТО НА
ХРИСТОС**

Chosen People Ministries

Въведение

Когато се замислиш какво ще се случи след като умреш, какво ти идва наум? Ти си повярвал в благодатта на нашия Господ Йешуа и си бил новороден. Днес е твоят ден да си отидеш у дома при Господ – какво се случва след това? Какво очаква теб и останалите вярващи отвъд райските порти?

Много вярващи се затрудняват да изразят с думи представата си за небето. Стихът от Посланието на апостол Павел е уместен: „Каквото око не е видяло и ухо не е чуло, и на човешко сърце не е идвало, всичко това е приготвил Бог за тези, които Го обичат“ (1 Коринтяни 2:9). Основавайки се на тези думи, ние можем да имаме възжелания за невъобразим свят на духовно блаженство, където Бог е все во все.

Когато мнозина от нас си мислят за небето, се сещат за такива думи, като *облаци, песнопения, реене, поклонение и ангели*. В опитите да си представим живота след смъртта, у нас възникват образи на безтелесно духовно съществуване, което прилича на безкрайна църковна служба на небето. Това ли е надеждата, която трябва да храним за бъдещето?

Сигурно ще останеш изненадан да разбереш, че такава версия на „рая“ е присъща повече на древногръцката философия, отколкото на надеждата в Новия Завет. Новозаветният възглед се основава на юдейското схващане за възкресението на мъртвите, очаквано в идващия свят.

Важността на възкресението

Една от великите идеи, които древните гърци дават на света, е че душата и тялото са противоположности. Тялото е преходно и измъчвано от проблеми; душата е безсмъртна и чиста. При смъртта душата се отделя от тялото и се освобождава за живот във вечно блаженство. Тази идея става изключително влиятелна и бива възприета в различна степен от християнските мислители.¹

¹Средновековното католическо богословие, например, което прави опит да интегрира древногръцката философия с християнството, въвежда идеята за „Блажено видение“, чрез която душата на християнина съзерцава дълбините на Божието естество във вечността.

В резултат на това и до ден днешен тя продължава да формира възгледите на християните за вечността.

В противовес на нея, новозаветният възглед за бъдещето на вярващите е *телесно* възкресение за вечен живот с Месията на обновената земя. Вечното съществуване на вярващия ще включва всичко, от което се нуждае физическото тяло: ядене, пиене, смях – даже архитектура и вътрешен дизайн! Вярващите ще възкръснат за нов живот – възкресен и в плът, – но този път без грях. Да, съществува времеви период между смъртта на вярващия и неговото крайно възкресение (наричан от богословите „междинно състояние“), но надеждата му е основана на възкресението от мъртвите.

Идеята за възкресението била толкова важна, че апостол Павел строго предупреждава коринтяните, че тяхното древногръцко схващане за живота след смъртта подкопава вярата (1 Коринтяни 15:12-19). Някои от църквата в Коринт твърдели, че няма възкресение на мъртвите (ст. 12). Тези хора може би са възприемали възкресението като форма на безтелесно съществуване, подобно на древногръцката философия. Но това не може да бъде вярно, казва Павел. Ако мъртвите не възкръсват, тогава и самият Месия не е бил възкресен, а щом Месията не е бил възкресен, тогава и всеки човек, починал в Него, е *погинал*. Според схващането на Павел, алтернативата на възкресението не е реенето над облаците, а вечна погибел.

Павел решително и ясно отстоява позицията, че надеждата на вярващия трябва да се корени във възкресението на мъртвите. Но, учудващо, това не е нещо ново за него. Той вярвал до голяма степен в същото и преди да повярва в Йешуа (Исус). Като фарисей и вещ в изучаването на Еврейската Библия, Павел знаел, че вярата във възкресението е изконно *юдейска* идея.

Възкресението в Еврейската Библия

Животът след смъртта в Еврейската Библия, в най-добрия случай, е мътна тема. Мойсеевата Тора (Петокнижието) обръщала по-голямо внимание на моралните и процедурни въпроси на земята, отколкото на разисквания за небето. Тук и там се споменавало за *Шеол* (*She'ol*), обиталището на мъртвите, но дори и то било обвито в неяснота. Някои пророци имали видения за небесното (Исая 6; Захария 3), но те не внасяли подробности, какво се случва с израилтяните след като умрат. Всичко това намира обяснение в учението на Йешуа: „Никой не се е възкачил на небето, освен Този, Който е слязъл от, *т.е.* Човешкият Син“ (Йоан 3:13). Тъй като Йешуа слезе от небето в своето възплъщение, логично е да приемем, че Той би разкрил повече за живота след

смъртта, отколкото всеки израилтянин преди Него. Макар Новият Завет да хвърля повече светлина върху въпроса, Еврейската Библия поддържа непогрешимото учение за възкресението от смъртта.

Йов е една от най-ранните книги в Еврейската Библия. Сред своите страдания Йов се опира на възкресението. В началото той се пита дали всеки, който умира, ще живее отново (Йов 14:12-14). Йов се раздира между това, в което вярва, и болката, която изпитва в момента. Малко по-късно неговата вяра в Бога надделява и той смело заявява:

„Защото зная, че е жив Изкупителят ми и че в последното време ще застане на земята; и като изтлее след кожата ми това тяло, пак в плътта си ще видя Бога, Когато сам аз ще видя и очите ми ще гледат, и то не като чужденец. За тази гледка дробовете ми се топят дълбоко в мен!“ (Йов 19:25-27).

За Йов изтляването на плътта не е краят. Някак си, по своя си начин, Бог ще позволи да Го види чрез възкресението.

Великият пророк Исаия се съгласява с това и пише, че един ден Бог „ще погълне смъртта завинаги“ (Исаия 25:8). Той ще изтрие сълзите от очите на своя народ, Израил. Това е чудесна новина. Но Исаия продължава:

„Твоите умрели ще оживеят и мъртвите им тела ще възкръснат. Събудете се и запейте радостно, вие, които обитавате в пръстта, защото росата Ти е като росата по тревите и земята ще изхвърли мъртвите“ (Исаия 26:19).

Пророк Йезекиил си служи с образността на възкресението, за да опише физическото и духовно възраждане на Израил в неговата земя (Йезекиил 37). Осия казва, че Бог ще възкреси падналия Израил след три дни (Осия 6:1-3). Кореевите синове казват, че Бог ще изкупи душата им от силата на *She'ol* (Псалми 49:14-15). Подобно и Давид е уверен, че Бог няма да остави душата му в *She'ol* и че няма да допусне човекът, „в който е благоволил“, да види изтление (Псалми 16:10-11). Всички тези цитати са достатъчни, за да покажат, че израилтяните са имали надежда

за идващото възкресение от мъртвите, а Даниил премахва всяко съмнение, когато описва великото възкресение, което ще настъпи след „време на страдание“.

„Тогава множеството от спящите в пръстта на земята ще се събудят – едни за вечен живот, а други – за срам и вечно презрение“ (Даниил 12:2).

Даниил разкрива, че *всички* хора ще възкръснат, но само *някои* ще се събудят за „вечен живот“. Този текст е крайгълен камък в теологията на Еврейската Библия (Стария Завет) относно възкресението на мъртвите. По времето на Исус възкресението е било централна доктрина на юдейската вяра.

Възкресението в юдаизма по време на Втория храм

След освобождението на юдеите от вавилонския плен и след завръщането им в тяхната Земя, те започват да се разделят на отделни групи, в зависимост от доктриналните си различия. Възкресението представлявало един от основните предмети на несъгласие.

От Новия Завет научаваме, че най-изтъкнатата група – тази на фарисеите – приемала възкресението, а друга група – на Садукеите – го отхвърляла (Деяния 23:8). Други групи също имали проблеми с възкресението. Фило от Александрия се опитал да обедини древногръцката философия с юдаизма, и доктрината за възкресението станала жертва на този опит. Той избягвал всяко споменаване на възкресението. Вместо това използвал добре приетия сред гърците термин „безсмъртие“.²

Въпреки че е широко прието ерата между двата завета да се възприема като „мълчаливия период“ от 400 години между Малахия и Матей, юдеите не престават да пишат религиозни книги и през него. Дори напротив, съществуват много юдейски съчинения от този период, групирани обикновено в две категории: апокрифи³ и псевдо

²Вижте Philo's Works, Migration 189, and on Creation 135, Charles Duke Yonge with Philo of Alexandria, *The Works of Philo: Complete and Unabridged* (Peabody, MA: Hendrickson, 1995).

³Думата означава „скрит“, т.е. книги, не включени в Библията. Апокрифите са включени в някои библейски преводи, напр. NRSV и разширения KJV.

епиграфи.⁴ Тези юдейски текстове не били вдъхновени от Светия Дух и не са Свето Писание, но са прозорец към юдейската мисъл по онова време. Апокрифната книга Сирах (датирана от 2 век пр. Хр.) е пример за подобно съчинение, което споделя възгледа на садукееите за липса на възкресение (Сирах 17:30; 38:21). Такива възгледи обаче били по-малко разпространени.

Кратък поглед върху тези съчинения показва колко дълбоко била вкоренена надеждата за възкресение и защо фарисеите се ползвали с подкрепата на повечето от юдеите. Апокрифната Втора книга макавейска⁵ разказва историята на няколко еврейски мъченици, които били измъчвани до смърт от гръко-сирийския цар Антиох IV Епифан – царят, управлявал Израил, през периода Ханука (II век пр. Хр.). Един от мъчениците смело заявил пред Антиох, че, бидейки мъченик, един ден ще бъде възкресен от Бога, но „за теб няма да има възкресение за живот“ (2 Макавейска 7:14)

Псалмите на Соломон⁶, писани около две поколения преди Йешуа, провъзгласява надеждата за възкресение:

Погублението на грешника е вечно, и той няма да бъде спомнен, когато (Бог) преглежда праведния. Такава е участта на грешниците; Но онези, които се боят от Господа, ще възкръснат за вечен живот и животът им ще бъде в Господната светлина и няма да има край.⁷

По същия начин псевдо епиграфската книга 1 Енох е написана преди новозаветната епоха⁸ и съдържа забележителен пасаж, в който се описва как Месия лично ще участва във възкресението на еврейския народ:

В онези дни земята и Шеол ще върнат от своите недра всичко, което са погълнали, а бездната ще повърне всичко, което трябва да върне. Той ще отдели праведните и светиите от нечестивите, защото за първите това ще бъдат дни на помилване и спасение. Избраният ще седи на Моя трон и всичките тайни на мъдростта и разума ще се

⁴Думата означава „подправени съчинения“, т. е. творби, писани уж от името на реално историческо лице. Това е било широко разпространена литературна практика през онзи период от време. Псевдо епиграфите са публикувани в два тома тук: James H. Charlesworth, *The Old Testament Pseudepigrapha*, 2 volumes, New Haven; London: Yale University Press, 1983-1985).

⁵От 2 или 1 век пр. Хр.

⁶От Псевдо епиграфи. Претендира, че неин автор е цар Соломон, но е била написана на гръцки език от еврейски автор от името на цар Соломон.

⁷Psalms of Solomon 3:11-12, James H. Charlesworth, *The Old Testament Pseudepigrapha and the New Testament*, vol. 2 (New Haven; London: Yale University Press, 1985), 655.

⁸1 Енох 1:9 е цитиран в Юда 14-16. Този факт показва, че евреите са хранили почит към 1 Енох и са размишлявали върху нейните думи, но това не означава, че е част от Светото Писание.

*отронят от Неговите уста; защото Господарят на духовете Го е надарил с вечна слава. Планините ще потреперят като овни и хълмовете ще заиграят като агнета, които са се набозали. А лицето на ангелите от небето ще се озари със светла радост; защото в онези дни Избраният ще бъде възкресен; земята ще тръпне от радост. Ще я населяват праведните и избраните ще ходят с невинните си нозе.*⁹

Този пасаж показва, че еврейският народ преди Йешуа вярвал, че Избраният – Месия – ще „възкръсне“ и ще изтръгне праведните юдеи от *Шеол*, и те ще населяват отново земята.

Идеята за участието на Месия във възкресението съществува не само в 1 Енох, но е също забележителен текст, който откриваме в Свитъците от Мъртво море. Този текст, писан вероятно от общността на есеите, описва очакванията за Месианската епоха:

[...И небесата, и земята ще слушат Неговия Месия, и всичко, което е в тях, няма да се отвърне от заповедите на святиите. Укрепете се, всички вие, които търсите Господа, в Неговото служение. Няма ли да откриете Господа в това, всички, които имате надежда в сърцето си?

*Защото Той ще почете праведните от трона на вечното Си царство, като освободи затворниците, като отвори очите на слепите, като изправи прегърбените (Псалми 146:7-8)]... И Той ще изцели наранените, ще съживи мъртвите, ще изпрати добри думи на съкрушените (Исаия 61:1). Той ще нахрани гладните, ще направлява изселените от домовете им, ще превърне гладуващите в богати и [...] разпознаващите...] и всички тях като светии...]*¹⁰

Този интригуващ текст приписва някои действия, било на Бог, било на Неговия Месия в периода на Месианската епоха. Трудно е да се каже кой точно извършва тези действия, но е разумно да се предположи, че това е Бог чрез Своя Месия. В резултат на тях Месия ще освободи

⁹1 Enoch 51, , James H. Charlesworth, *The Old Testament Pseudepigrapha*, vol. 1 (New York; London: Yale University Press, 1983), 36-37.

¹⁰4Q521. Michael O. Wise, Martin G. Abegg Jr., and Eduard M. Cook, *The Dead Sea Scrolls: A New Translation* (New York: Harper One, 2005), 531. Скобите около думите показват местата, където липсва еврейският текст и където изследователят се е опитал да възстанови оригинала.

затворниците, ще отвори очите на слепите, ще изцели наранените, ще съживи мъртвите и ще благовества на съкрушените, наред сред останалите неща. Този списък от действия на Месия удивително се препокрива с думите на Йешуа в Матей 11:2-5 и Лука 7:22. В тези текстове става дума, че Йоан Кръстител току-що е изпратил вестители до Йешуа да Го попитат дали Той е Месията, или не. Ето отговорът на Йешуа, от Матей:

„Идете, съобщете на Йоан това, което чувате и виждате: Слепи проглеждат, куци прохождат, прокажени се очистват и глухи прочуват; мъртви биват възкресени и на сиромасите се проповядва благовестието. И блажен онзи, който не се съблазнява в Мен“

(Матей 11:4-6).

Вижте сега съответствията между Свитъка и Евангелието:

Свитък от Мъртво море 4Q521	Матей 11:2-5
Отваряне очите на слепите	Слепи проглеждат
Изправяне на прегърбените	Куци прохождат
Изцеляване на наранените	Прокажени се очистват и глухи прочуват
Съживяване на мъртвите	Мъртви биват възкресени
Изпращане добри думи на съкрушените	На сиромасите се проповядва благовестието

Приликата между двата пасажа е поразяваща и най-вероятно се обяснява с общото им позоваване на Исаия 35:5-6 и 61:1. Това показва, че както есените, така и Йешуа приемат, че пасажите се отнасят до делата на Месия. Но едно нещо изпъква. В никой от тези пасажи в Исаия не се споменава, че Месията ще „съживи мъртвите“. Може би юдейският народ, разсъждавайки върху служението на Илия и Елисей, е вярвал, че Месията ще съживи мъртвите така, както са го правили тези двама пророци (3 Царе 17, 4 Царе 4). Не сме сигурно точно откъде идва това месианско очакване, но е видно, че Исус знаеше, че еврейският народ по Негово време е очаквал Месия да съживи мъртвите, и чрез своето авторитетно учение Той показа, че тези очаквания са правилни.

Можем да цитираме много други примери от еврейската литература за надеждата във възкресението, писана около времето на Йешуа.¹¹ Тази надежда е възприета от Равинския юдаизъм, когато вярващите във възкресението фарисеи били единствената секта, оцеляла от нашествията на Римската империя.¹²

¹¹Например 2 Макавейска 14:46, 4 Ездра 7:28-37, Завет на Вениамин 10:6-11.

¹²Малка част от равинските учения включва m. Pirke Avot 4:22, b. Sanh 90b, b. Ketub 111b

Възкресението било толкова важно за равините, че те включили прослава на Бога за Неговата възкресенска сила в тяхната молитва *Амидах*. Тази молитва продължава да се рецитира от религиозните юдеи три пъти на ден.

Амидах – *Gevurot*

Ти, о, Господи, си всемогъщ вовеки. Ти си Възкресител на мъртвите. Ти несравнимо можеш да спасяваш. Ти поддържаш живите с милосърдието си. Приемаш мъртвите с голямо състрадание. Подкрепяш падащите, изцеляваш болните, освобождаваш вързаните и не забравяш спящите в пръстта. Кой е като Теб, о, Господарю на силите? Кой може да се сравни с Теб – царят, който умъртвява и съживява, и дава спасение? Ти си верен в съживяването на мъртвите. Благословен да си, о Господи, който възкресяваш мъртвите!

Възкресението в Новия Завет

Като сборник от книги, написани от еврейски автори, Новият Завет има изцяло еврейски произход. Той подкрепя учението на фарисеите за възкресението. Фарисеите не само са били част от ранната църква (Деяния 15:5), но най-

известният месиански евреин по онова време публично заявява 25 години след „обръщението“ си, че все още е фарисей (Деяния 23:6) – фарисей, който вярва, че възкресението на мъртвите започва с възкресението на Йешуа!

Възкресението е ключовата тема на Новия Завет. Всяко от Евангелията е написано в светлината на нарастващото напрежение около бъдещето на Йешуа, особено Неговото възкресение. От Евангелията научаваме подробностите за смъртта, погребението, възкресението и явяването на Йешуа пред своите ученици.

Равви Саул, познат като апостол Павел на вярващите в гръцкия град Коринт, пишейки в 50 г. сл. Хр., утвърждава важността на възкресението. В 1 Коринтяни 15 той напомня на своите читатели за „благовестието“, което им е проповядвал и което не е било негова приумица. Павел приема това благовестие скоро след като става вярващ, вероятно директно от Анания след опитността си по пътя за

Дамаск (Деяния 9):

*Защото първо ви предадох онова, което и приех, че Христос умря
за греховете ни според Писанията;
че беше погребан; че беше възкресен на третия ден според
Писанията;
и че се яви на Кифа, после на дванадесетте,
и че след това се яви на повече от петстотин братя наведнъж,
от които повечето и досега са живи, а някои починаха;
че после се яви на Яков, тогава на всички апостоли;
а от всички най-накрая се яви и на мене, като на някой изтърсак
(1 Коринтяни 15:3-8).*

Това „благовестие“ е кратък разказ за смъртта и погребението на Йешуа и Неговото възкресение, последвани от дълъг списък с отделни хора, видели Йешуа след смъртта Му. Тук, в най-ранния етап на формиране на новозаветното учение, възкресението в Йешуа е поставено в самите темели на вярата.

Доказателство за възкресението на Йешуа

По-нататък в 1 Коринтяни 15 Павел прави констатацията (за която споменахме по-рано), че вярата в Йешуа е напразна и води към вечна погибел, ако Той не е бил възкресен от мъртвите. Павел казва на читателите си, че вярата моментално може да бъде фалшифицирана, ако можем да докажем, че Йешуа е останал в гроба. И обратно, вярата в Йешуа като Месия може моментално да бъде оправдана, ако сме в състояние да демонстрираме, че е възкръснал от гроба. Точно тук, във възкресението на Йешуа, откриваме най-сигурното доказателство, че вярата ни е основана на твърда скала.

Съвременните евангелски богослови допринасят съществено за утвърждаването на църквата, насочвайки своите академични усилия в защитата историчността на възкресението.¹³ „Историчност“ е дума, използвана от историците, за да индикират, че нещо е факт, а не измислица, и че свидетелствата са достоверни, а не легенди. Исторически факт ли е възкресението на Йешуа? Да, извън всяко съмнение, да, казват тези изследователи.

Те изследват случая, базирайки се на това, което наричат „минимални факти“. Вместо да се опитват да докажат прекалено много в самото

¹³Вижте William Lane Craig, “Reasonable Faith”, Chapter 8, Habermas and Licona, “The Case for the Resurrection of Jesus: A New Historiographical Approach”, and N.T. Wright, “The Resurrection of the Son of God”.

начало, те ограничават подхода си само до фактите, които се признават от широк кръг вярващи и невярващи учени. Уилям Лейн Крейг ограничава своите факти до следните три:

1. Гробът на Йешуа бил празен.
2. Учениците твърдели, че са срещали Йешуа след Неговата смърт.
3. Растежът на църквата в средата на I век.

Всяко обяснение за възкресението на Йешуа трябва да е в състояние да изясни тези „минимални факти“. Най-доброто обяснение би било това, което прибегва до най-малко изобретателност при тълкуването на всички детайли.

1. Празната гробница

Сред древните източници съществува единодушно съгласие, че Йешуа от Назарет е бил разпнат на кръст от римляните. Римският историк Тацит (1-2 век сл. Хр.), Писмото на Бар-Серапион (1 в. сл. Хр.), сатирикът Лукиан (2 в. сл. Хр.) и дори равините

пишат, че Йешуа бил убит. Едва по-късните легенди като Корана отричат, че Той бил екзекутиран. Ако Йешуа е бил екзекутиран, значи би трябвало да е бил положен в някакъв вид гроб. Павловото благовестие споменава, че Йешуа бил „погребан“. Всяко от Евангелията твърди, че Йешуа бил погребан и положен в гробница. На основание на тези многобройни свидетелства дори и най-скептичните изследователи приемат, че Йешуа бил екзекутиран и погребан в гробница. Това обаче създава проблем за онези, които не вярват във възкресението на Исус. Ако Йешуа е бил погребан в гробница, тогава всеки ерусалимски жител би могъл да открие мястото, ако го потърси. Евреите, които вярвали в Йешуа (като апостолите) знаели къде е бил погребан Той в същата степен, в която и евреите, които не вярвали в Него (като първосвещеника). Дори римляните знаели къде е погребан, тъй като отряд римски войници бил назначен да охранява гроба. Ако всеки е знаел къде се намирал гроба, тогава всеки бил могъл да отиде и да се увери дали наистина е бил празен, както твърдели учениците. Ако камъкът е бил отместен и в гробницата нямало труп, то дори и първосвещеникът би могъл да се увери, че тя била празна. И обратно, ако камъкът си е бил на място, първосвещеникът би могъл да ексхумира тялото и така да докаже, че историята за „празната гробница“ е един фарс. Евангелието на Матей обаче разкрива, че първосвещеникът не би

могъл да стори това, тъй като гробницата действително била празна. Вместо това главните свещеници подкупили римските стражи, за да разпространят слуха, че учениците са откраднали тялото (Матей 28:11-15). Дори тук враговете на Йешуа признават, че гробницата била празна.

Публичното местонахождение на гробницата на Йешуа води мнозинството изследователи до заключението, че тя действително била празна по времето, когато апостолите започнали да проповядват за възкресението на Йешуа. Невярващите издигат няколко хипотези, за да обяснят това, но всички те са плод на фантастични догадки. Йешуа не бил погребан в гробница, казват някои, а в масов гроб за престъпници; Йосиф от Ариматея преместил тялото след съботата; учениците отишли пред погрешна гробница! Всички тези хипотези биха могли да дадат обяснение за липсващото тяло, но най-доброто обяснение не само трябва да се справи с празната гробница, но и с останалите два „минимални факта“.

2. Явяването пред очевидци след възкресението

Вторият факт, който трябва да бъде обяснен, се отнася до твърденията на многобройни очевидци, че са виждали Йешуа жив след Неговата смърт. Те говорили с Него, яли заедно с Него и Го докосвали. В своето обобщение на благовестието Павел споменава за явяването на възкръсналия Христос на Кифа (Симон Петър, вижте Лука 24:34), дванадесетте (очевидно сред тях и Матия, Деяния 1:26), повече от петстотин братя, Яков, апостолите (вероятно по-широк кръг от дванадесетте), и на самия Павел. В Евангелията се споменава, че жени, последователки на Йешуа, като Мария Магдалена, също така Клеопа и жена му, както и други хора са виждали Йешуа след смъртта Му. Някои от споменатите написват свои разкази от първо лице за Неговото възкресение, в това число апостол Йоан, който твърди, че е очевидец на възкресението на Йешуа (Йоан 21:24, 1 Йоан 1:1). Петър също пише за възкресението на Месията Йешуа от мъртвите (1 Петър 1:3).

В съдебната зала всичко, от което се нуждае един прокурор, е независимото показание на двама или трима свидетели, за да изготви обвинение отвъд сянката на съмнението. В нашия случай разполагаме със свидетелствата на многобройни очевидци, всички заявяващи едно и също: видели са Йешуа жив след смъртта Му.

Това също представлява проблем за невярващите във възкресението на Исус. Те или трябва да заключат, че всички споменати свидетели са виновни в теория на конспирацията, или са били някак си подведени от

групови халюцинации. Теорията на конспирацията е невероятна по множество причини. Какъв е бил мотивът на учениците? Той не би могъл да бъде власт, известност или богатство. Прокламиращите възкресението скоро разбират колко е смъртоносно да го проповядват, и почти всички умират като мъченици, поддържайки свидетелството си докрай. Теорията на конспирацията е нереална, защото не изтъква никакъв разумен мотив. Тази за халюцинацията също е пълно благо. Как група от хора може да има една и съща халюцинация? Някои предполагат, че учениците са вземали променящи съзнанието опии, за да потушат мъката си, и в резултат на тях са имали халюцинации. Но изворите не споменават само явявания сред групи от хора, където е било възможно да са се извършвали култови практики. Видението на Павел стана докато той *мразеше* Йешуа. Имаме основания да смятаме, че Яков е бил невярващ преди Йешуа да му се яви (вижте Йоан 7:5). Защо хора, които отхвърляха Йешуа, биха имали същата халюцинация като на тези, които вярваха в Него?

Някак си всеки, изправен пред доказателствата, трябва да обясни защо всички тези юдеи започнаха да изявяват пред целия свят, че Йешуа е възкръснал от мъртвите.

3. Растежът на ранната църква

От древноримския историк Светоний (1-2 в. сл. Хр.) научаваме, че юдеите водели спорове дали или не Йешуа бил обещаният Месия в 49 г. сл. Хр. Те предизвикали такова нарушение на обществения порядък, че императорът Клавдий ги изгонил от Рим (вижте Деяния 18:1-2). От Тацит (1-2 в. сл. Хр.) черпим данни, че секта, наричаща се „християни“ (много от които били месиански евреи), били презирани от всички римляни и били многочислени в Рим през 60 г. сл. Хр. От древноримския администратор Плиний Младши (1-2 в. сл. Хр.) разбираме, че римските власти преследвали християните с цел да ги изправят пред съд, заради тяхното религиозно почитане на Месия. Той пише на император Траян: „Това заразно суеверие не е ограничено само в градовете, но е разпространило заразата си в близките селища и страната.“¹⁴ Плиний има предвид територия в Мала Азия, намираща се на близо 1130 км от мястото на „заразата“ – Ерусалим. Защо се разпространявала тази зараза?

¹⁴Плиний Младши, „Писмо до император Траян“ 10:96-97.

Книгата „Деяния на апостолите“, която е нещо като карта на съкровище за съвременните археолози, предоставя информация за дужина местности в рамките на огромната римска империя, в които групи от юдеи и езичници започват да приемат християнската вяра. Това разпространение на вярата в Йешуа, документирана в Деяния на апостолите, се случва между 40-60 г. сл. Хр. На всички места, където е имало вярващи, те са вярвали във възкресението на Йешуа, Божия Син.

Какво е обяснението за тази вяра? Защо ранната църква растеше с такива бързи темпове по численост? Защо езичниците наричаха един еврейски дърводелец от Галилея – „Бог“? Тези факти заслужават добре обосновано обяснение.

Заклучение

Само историческото и физическо възкресение от мъртвите на Йешуа може да даде удовлетворително обяснение на всеки от тези факти. Всички други теории не успяват да го сторят. Теорията за халюцинациите спира дотук. Тя не дава обяснение за

празната гробница. Същото важи и за теорията на конспирацията. Тя може да обясни празната гробница и възкресенските опитности, но не и защо апостолите са рискували живота си за разрастването на църквата.

Това, което ни остава, е изконната и древна юдейска вяра, че Бог възкреси Исус от мъртвите. Идеята за възкресението е налице в Еврейската Библия, превръща се в основна надежда в юдаизма и в крайгълен камък за вярващите в Йешуа юдеи и езичници. Ако Бог е единственият, който възкресява от мъртвите, тогава възкресението на Йешуа е доказателство и печат на Божието одобрение.

Какъв е изводът за нас – вярващите във възкресението на Йешуа? Павел пише: „Защото ако сме се съединили с Него чрез смърт, подобна на Неговата, ще се съединим и чрез възкресение, подобно на Неговото“ (Римляни 6:5). Понеже Йешуа възкръсна от мъртвите, можем да имаме уверението, че смъртта не е край за нас. Ние също ще бъдем възкресени за вечен живот. Също като Йешуа, ще бъдем възкресени за живот в прославени духовни тела (1 Коринтяни 15:42-49). Ще ядем и ще пием около лагерния огън край Галилейското езеро както правеше и самият Той. Ще можем да докоснем прободената Му страна, а Той ще може да ни прегърне. Ще живеем

вечно без грях на обновената земя.

Това е надеждата на всеки вярващ в Йешуа. Понеже Йешуа възкръсна, ние също ще възкръснем от гроба.

Вярата във възкресението е библейска и еврейска, и възкресението на Йешуа е действително. Тя е самата основа на вярата ни в Месията

Й е ш у а . В я р а т а в ъ в възкресението обаче не бива да бъде само доктрина, с която сме съгласни. Нужно е да превърнем възкресението в нещо *лично*. Как да направим това? Преди всичко трябва да признаем собствената си човешка слабост и това, че

будещето ни без Бога е най-малкото мрачно. Възкресението ни дава надежда, че Бог ще ни възкреси за вечен живот с Йешуа. Смъртта не е краят. В известен смисъл тя е *началото* на живота за онези, които са повярвали в Месията Йешуа, който умря за нашите грехове и възкръсна, за да победи греха и смъртта. Той ни дава надежда за нов живот днес и вечен живот за вечността.

Решението е твое. Вярваш ли, че Йешуа умря? Вярваш ли че възкръсна от мъртвите? Възкресението стои в сърцевината на библейската надежда, описана и в Новия, и в Стария Завет. Тя може да бъде и твоя. Ти можеш да живееш вечно в присъствието на твоя Творец, като изоставиш греха си и като повярваш в Еврейския Месия, който умря за целия свят. Имаме нужда от прощение и от сила да живеем по различен начин, а това е възможно само ако приемеш Йешуа за свой Месия.

Както веднъж Той каза на един юдейски водач:

„Защото Бог толкова възлюби света, че даде Своя Единороден Син, за да не погине нито един, който вярва в Него, но да има вечен живот.

Понеже Бог не е пратил Сина Си на света, за да съди света, но за да бъде светът спасен чрез Него“ (Йоан 3:16-17).

Вечният живот и възкресението могат да станат твои днес, ако повярваш в Йешуа като Един, Който отнема греха ти. Насърчаваме те да се снабдиш с Новия Завет и да започнеш да го четеш. В нашето служение се молим за теб. Искаме да ти помогнем да растеш в това ново начало с Йешуа. Обади се или ни пиши и ние с радост ще ти помогнем в твоя път.

Месиански пророчества

Той ще бъде потомък на Авраам (Битие 12:1-3)

Тогава Господ каза на Аврам: Излез от отечеството си, от рода си и от бащиния си дом и иди в земята, която ще ти покажа. Ще те направя голям народ; ще те благословя и ще прославя името ти, и ще бъдеш за благословение. Ще благословя онези, които те благославят, а ще прокълбна всеки, който те кълне; и в тебе ще се благославят всички земни племена.

Той ще е от Юдовото племе (Битие 49:10)

Няма да се отнеме скиптър от Юда, нито управителен жезъл отсред краката му, докато дойде Примирителят. И на него ще се покоряват народите.

Той ще бъде от дома Давидов (2 Царе 7:12-13)

Когато се навършат дните ти и заспиш с бащите си, ще въздигна потомец на след тебе, който ще излезе от чреслата ти, и ще утвърди царството му. Той ще построи дом за името Ми; и аз ще утвърдя престола на царството му до века.

Ще бъде роден от девица (Исаия 7:14)

Затова сам Господ ще ви даде знамение: Ето, девица ще зачене и ще роди син, и ще го нарече Емануил.

Ще се роди във Витлеем (Михей 5:2)

А ти, Витлеем Ефратов, макар и да си малък, за да бъдеш между Юдовите родове, от тебе ще излезе за Мен Един, Който ще бъде владетел в Израил, Чийто произход е от начало, от вечността.

Той ще бъде Бог (Исаия 9:6)

Защото ни се роди Дете, Син ни се даде; и управлението ще бъде на рамото Му; и името Му ще бъде: Чудесен, Съветник, Бог могъщ, Отец на вечността, Княз на мира.

Ще бъде пророк подобен на Мойсей (Второзаконие 18:15)

Господ, твоят Бог, ще издигне отсред теб, измежду братята ти, пророк, както е въздигнал мене; него слушайте.

Той ще дойде смирено (Захария 9:9)

Радвай се много, сионова дъще; възклицавай, йерусалимска дъще; ето, твоят цар иде при тебе; Той е праведен и спасява, кротък и възседнал на осел. Да! На осле, рожба на ослица.

Той ще бъде разпнат (Псалми 22:16-18)

Защото кучета ме обиколиха; тълпа от злодеи ме обкръжи; прободоха ръцете ми и краката ми. Мога да преброя всичките си кости, хората се взират в мен и ме гледат. Разделиха си дрехите ми и за облеклото ми хвърлиха жребий.

Той ще бъде страдащ слуга (Исаия 53:5-6)

Но Той беше наранен поради нашите престъпления, беше бит поради нашите беззакония; върху Него дойде наказанието, донасящо нашия мир, и с Неговите рани ние се изцелихме. Всички ние се заблудихме като овце, отбихме се всеки в своя път; и Господ възложи на Него беззаконието на всички ни.

Израил ще плаче за Него (Захария 12:10)

А на Давидовия дом и на йерусалимските жители ще излея дух на благодат и моление; и те ще погледнат към Мене, Когото прободоха; и ще плачат за Него, както някой плаче за едничкия си син, и ще скърбят горчиво за Него, както някой скърби за първородния си.

Няма човек в историята, който най-добре да отговаря на тези описания, освен Исус!

